

Část II: Zkoumání kola

I

Během prvních měsíců výkladu jsem sice měl k dispozici Velké kolo lunárních fází otištěné na konci tohoto odstavce, ale nevěděl jsem nic o kuželech, s jejichž pomocí bych jej dokázal vyložit. I když jsem měl k dispozici celou řadu definic a popisů *Mohutností* v nejrůznějších pozicích, netušil jsem, proč se v určitých bodech mýjely ani proč se první dvě ve dne pohybovaly zleva doprava jako Slunce a druhé dvě zprava doleva jako Měsíc zvěrokruhem. Dokonce ještě v průběhu práce na prvním vydání této knihy jsem geometrickou symboliku považoval za tak složitou a chápal z ní tak málo, že jsem její popis odsunul až do poslední části knihy.²⁵¹ A protože jsem byl z již zmíněných důvodů nucen zasadit celý systém do smyšlených romantických kulis, vymyslel jsem si, že obraz Velkého kola vytančily na pouštním písku nohy záhadných tanečniců, aby zmátly Bagdádského Chalífu a jeho učence.²⁵² Snažil jsem se upoutat čtenáře neurčitými pravidly, která nějakým záhadným způsobem vysvětlují chod celého světa.

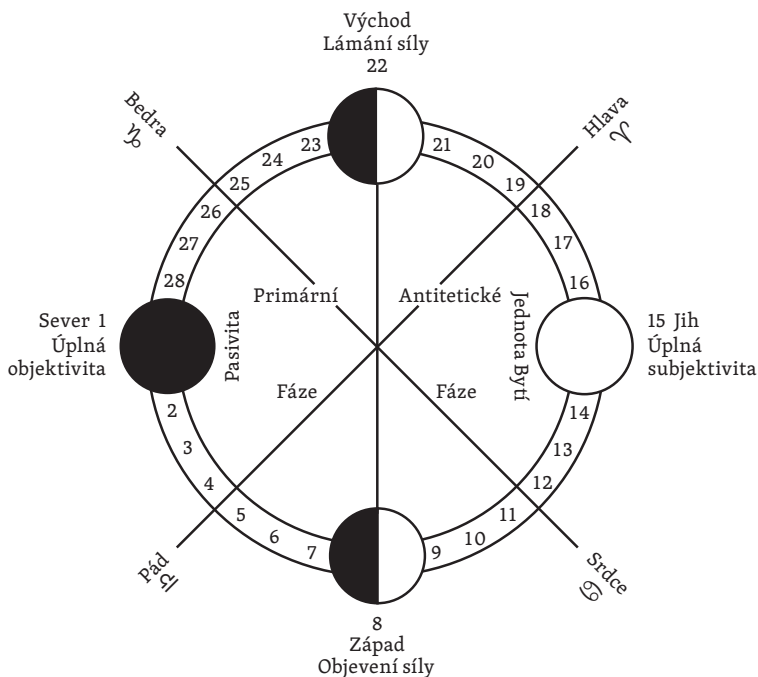
II

Kolo představuje veškeré dokončené pohyby myšlení či života, osmadvacet vtělení, jedno vtělení, jeden úsudek či myšlenkový úkon. Člověk hledá svůj opak nebo opak svého stavu, ve Fázi 15 dosáhne svého cíle, nakolik je pro něj dosažitelný, a zase se vrací^{253*} zpět do Fáze 1.

251 V AVA byla poslední knihou „Brány Pluta“, jež byla v AVB přepracována na Knihu II „Úplný symbol“.

252 Srov. „Úvod Owena Aherneho“ a „Tance čtyř královských postav“, Příloha A.

253* Dočetl jsem se, že podobný krouživý pohyb, který hraje zásadní roli v díle Giovanniho Gentileho, tvoří základ politického myšlení moderní Itálie. Jednotlivci a společenské třídy dovrší svou osobnost a pak klesnou zpět, aby obohatili masu. Převládá názor, že jelikož vše dobré vzniká díky třídnímu boji, musí si vláda uvědomit, že i když je třeba jej regulovat, nesmí tento boj nikdy skončit. Je v souladu se starým Hérakleitovým

Fáze 15 se nazývá Slunce v Měsíci, neboť solární neboli *primární tinktura* je pohlcena tinkturou lunární; viděno jiným úhlem pohledu, *Maska* je pohlcena ve *Vůli*. Vše je krása. *Maska* si zdánlivě přeje samu sebe jako krásu, ale protože, jak říká Plótinos, věci stejného druhu jsou nevědomé,²⁵⁴ jedná se pouze o vtělení idealizované či nadpřirozené. Fáze 1 se nazývá Měsíc ve Slunci, neboť lunární čili *antitetická tinktura* je

příslovím: „Bohem všeho i otcem všeho; jedny učinil bohy a jiné lidmi, jedny v poutech, jedny svobodné,“ a v protikladu k Marxovu socialismu. PP: Srov. GENTILE, Giovanni. *The Reform of Education* [online]. New York: Harcourt, brace and Company, 1922 [vyhledáno 5. 6. 2017]. Dostupné z: <https://archive.org/details/reformofeducatio00gentuoft>.

- 254 „Poznávající princip musí nakládat s distinktními prvky: předmět musí v okamžiku vnímání obsahovat odlišnost. V opačném případě zůstává věc neznámou“ (MACKENNA, Stephen. *Plotinus: The Enneads* [online]. London: Faber and Faber, s. V. iii.10 [vyhledáno 3. 4.2017]. Dostupné z: <https://archive.org/details/plotinustheennea033190mbp>. Srov. dále AVA 353n36).

pohlčena v *primární* či solární *tinktuře* neboli, viděno jiným úhlem pohledu, *Tělo Osudu* je pohlčené v *Tvořivé Mysli*. V této fázi je člověk poddajný a plastický: kde nezasáhne nadsmyslová síla, podobá se ocelové tvárnosti vody, na níž se vyhladila i ta poslední vlnka. Brzy již budeme muset vzít v potaz i *Principy*, v jejichž rámci je čisté myšlení přípustné. V rámci *Mohutností* je jediným jednáním a jednotou jednota přírodní či lunární, ve fázích *primárních* pak jednota morální. Ve Fázi 1 je morální zásadou úplné podřízení se. Veškerá jednota pochází z *Masky*. Automatický zápis popisuje *antitetickou Masku* jako „formu stvořenou vášní za účelem našeho sjednocení se sebou samými“. Já, o něž je tímto způsobem usilováno, je Jednotou Bytí, již Dante v *Hostině* přirovnává k „dokonale proporčnímu lidskému tělu“²⁵⁵. *Tělo Osudu* pak není součtem, ale jednotou faktů, faktů ovlivňujících určitého člověka. Empedoklův soulad pak objevíme pouze ve *Čtyřech Principech*. *Vůle* se velmi podobá *Vůli*, jak ji popisuje Croce.^{256*} Není-li ovlivněna jinými *Mohutnostmi*, nezná ani emoce, ani morálku, ani intelektuální zájmy, ale ví, jak se co dělá, jak se zavírají a otvírají okna, jak přejít ulici a vůbec vše, co nazýváme užitečným. Usiluje o svou sebezáchovu. Pouze hledáním či přijetím svého přímého protikladu, tedy takového předmětu touhy či morálního ideálu, který je ze všech možných morálních ideálů tím nejnáročnějším, a nucením této formy *Tělu Osudu* může nabýt vědomí sebe sama a sebe-vyždření. Fáze 8 a Fáze 22 jsou fázemi zápasu a tragédie. První je

255 Viz pozn. 124.

256* *Čtyři Mohutnosti* se do určité míry podobají čtyřem momentům, jimž Croce věnoval své čtyři knihy. Tato podobnost není ještě nápadnější, neboť Croce nepracuje s antitezí a antinomií.

PP: Croceho *Filosofia della Spirito* je rozdělena do čtyř částí: *AEstetika vědou výrazu a všeobecnou lingvistikou* (*Estetica come scienza dell' espressione e linguistica generale*, 1902), *Logika come scienza del concetto puro* (1909) *Filosofie della practica. Economia ed etica* (1909) a *Teoria e storia della storiografia* (1916). Srov. GENTILE, Giovanni. *Theory of Art as Pure Act* [online]. Do anglického jazyka přeložil H. Wildon Carr. London: Macmillan, 1922, s. 137 [vyhledáno 5. 6. 2017]. Dostupné z: <https://archive.org/details/theoryofmindaspu032443mbp>.

bojem o nalezení osobnosti a druhá snahou ji ztratit. Po Fázi 22 a před Fází 1 dochází k zápasu, jehož cílem je přijmout osudem vnucenou jednotu, od Fáze 1 do Fáze 8 naopak dochází k zápasu s cílem z této jednoty uniknout.

Všechna abstraktní tvrzení jsou však zavádějící, neboť vždy máme co do činění s konkrétním člověkem, řekněme třinácté či sedmnácté fáze. Čtyři *Mohutnosti* nejsou abstraktními filozofickými kategoriemi, ale důsledkem čtyř pamětí *Daimona* či konečného Já jednoho konkrétního člověka. Jeho *Tělo Osudu* neboli sled událostí, jež jsou mu vnuceny zvenčí, se utváří z *Daimonových* vzpomínek na události jeho minulých vtělení; *Maska* neboli předmět jeho touhy neboli jeho idea dobra, ze vzpomínek na povznesené okamžiky, jež prožil v minulých životech; *Vůle* neboli běžné já se utváří z toho, co si, ať už vědomě či nevědomě, pamatuje ze současného života; a *Tvořivá Mysl* vzniká z *Daimonových* vzpomínek na ideje – či universalie – vyjevené skutečnými lidmi v minulých životech nebo jejich duchy mezi životy.

III

Hledám-li obecnou ideu, s jejíž pomocí bych vyložil Velké kolo jako individuální život, využívám příkladu italského improvizovaného dramatu *commedie dell'arte*.²⁵⁷ Režisér neboli *Daimon* nabízí herci zděděný scénář, *Tělo Osudu*, a *Masku* neboli roli, pokud možno co nejnepodobnější jeho přirozenému egu neboli *Vůli*, a nechává herce, aby s pomocí *Tvořivé Mysli* odimprovizoval dialogy a detaily zápletky. Musí odhalit či odkrýt bytost, jež existuje takřkajíc pouze s vypětím všech sil, pouze jsou-li její svaly v neustálém napětí a její veškerá energie proudí. To ale platí pouze pro *antitetického* člověka. *Primárního* člověka spatřuji v *commedii dell'arte* v době jejího úpadku. *Vůle* je ochablá

257 *Commedia dell'arte* je druh improvizovaného divadla rozšířeného v letech 1570 až 1650. Založena je na pevných, ustálených typech postav (např. Pierot, Kolombína) s charakteristickými maskami a následné improvizaci.

a neschopná vytvořit si roli, a pokud se proměňuje, pak jedine přijetím nějakého vzoru, například nějakého tradičního klau-
na či šaška. Jediným cílem *Vůle* je zaujmout dav, a když hraje, neobejde se bez přehršle narážek na aktuální témata. Člověk v *primárních* fázích musí upustit od touhy po *Masce* a *Obrazu* tím, že upustí od sebevyjadřování, a na místo motivu sebevyjádření dosadí motiv služby. Namísto *Masky* vytvořené si nasadí *Masku* napodobující, a jakmile si to uvědomí, může se jeho *Maska* stát historickou normou či obrazem lidstva. Autor *Následování Krista*²⁵⁸ byl jistě muž pozdní *primární* fáze. *Antitetická Maska* a *Vůle* jsou svobodné, *primární Maska* a *Vůle* vynucené; svobodná *Maska* a *Vůle* jsou osobnost, zatímco *vynucená Maska* a *Vůle* jsou pravidly chování, tedy druhem omezení, jež dává sílu především proto, že je *vnucené*. Osobnost, bez ohledu na její závislost na zvyku, je neustále opakovanou volbou. Tato volba má různou podobu, od osobního kouzla v převážně *antitetických* fázích až po tvrdě objektivní dramtizaci. Avšak se začátkem *primárních* fází je člověk stále více utvářen z vnějšku.

Antitetičtí muži jsou, podobně jako Landor²⁵⁹, násilní sami o sobě, protože nesnáší vše, co omezuje jejich osobnost. Ve svém intelektu (*Tvořivé Mysli*) jsou však jemní. Na rozdíl od nich jsou *primární* muži, jejichž nenávisť je zcela neosobní, násilní v intelektu, ale sami o sobě jsou jemní, jako jistě byl i Robespierre.²⁶⁰

Maska před Fází 15 se nazývá „zjevení“, neboť právě skrze ni získává bytí vědomí sebe sama, vnímá se jako osobnost. *Maska* po Fázi 15 je „zahalování“, protože bytí se stává nesouvislým, neurčitým a zpřelámaným. Je tomu tak, protože intelekt, *Tvořivá Mysl*, se stále více zaobírá předměty, které nemají vztah

258 Autorem spisu *De Imitatione Christi* z první poloviny 15. století byl augustinián Tomáš Kempenský.

259 Walter Savage Landor (1775–1864) byl britský spisovatel známý sérií fiktivních dialogů mezi nejrůznějšími historickými osobnostmi vydanými pod názvem *Imaginary Conversations* v letech 1824–1829.

260 Maximilien François Marie Isidore de Robespierre (1758–1794) byl francouzský revolucionář spojený s tzv. jakobínskou Vládou teroru.

k jeho jednotě, ale souvisí s jednotou společnosti či jednotou materiálních věcí, jež poznává prostřednictvím *Těla Osudu*. Bytí tak přijímá osobnost, již víc a víc vytlačuje do vnějšku, víc a víc dramatizuje. Je jen rozpouštějícím se násilným fantómem, který svírá sám sebe, a udržuje se tak pohromadě. Bytí *antitetického* člověka před Fází 12 lze popsat jako plné zuřivosti namířené proti všemu, co brání jeho sebevyjádření. Po Fází 12, ale ještě před Fází 15, se tato zuřivost mění v pomyslný nůž obrácený proti sobě. Po Fází 15, avšak ještě před Fází 19, je bytí naplněno fantazií, nepřetržitým útekem a zároveň přitakáním všemu lákavému v tomto světě a nepřetržitou hrou s tím, co jej musí pohltnout. *Primární* je tím, co slouží, *antitetické* tím, co tvoří.

Ve Fází 8 přichází „Počátek Síly“, její vtělení je ve smyslovosti. Končí napodobování, jež přidržovalo bytí u jeho vynucené *Masky*, norma jeho rasy proměněná v nenávisť vůči konvenci. Jeho vlastní norma však ještě nezačala. *Primární* a *antitetické* jsou si rovné a svádí boj o nadvládu. Když tento boj skrze přesvědčení o slabosti a přípravě na zuřivost skončí, stane se *Maska* znovu dobrovolnou. Ve Fází 22 se objeví „Pokušení skrze Sílu“, neboť v této fázi podnikne bytí svůj poslední pokus vnutit světu svou osobnost ještě předtím, než se jeho *Maska* opět stane vynucenou zvenčí a osobnost nahradí charakter. Instruktoři tvrdí, že ještě než se Bytí posune do dalších fází, může se do těchto a snad i do dalších fází vrátit až čtyřikrát. Říká se však, že více než čtyřikrát to není možné. Bytím se rozumí to, co lze rozdělit na *Čtyři Mohutnosti*, individualitou *Vůle* analyzovaná ve vztahu k sobě samé, osobností *Vůle* analyzovaná ve vztahu ke svobodné *Masce* a charakterem *Vůle* analyzovaná ve vztahu k *Masce* vynucené. *Osobnost* je nejsilnější v blízkosti Fáze 15, individualita v blízkosti Fáze 22 a Fáze 8.

V posledních fázích, Fázích 26, 27 a 28, se *Mohutnosti* vyčerpají, postupně se zprůhledňují a člověk vnímá sám sebe jako stočeného směrem k nadmyslovému. O tom však budu hovořit až během úvah o *Principech*.